

การใช้สิทธิตามสัญญาฉบับฝากเงินเป็นหลักประกัน

นางสาว รุณิดา วิรุฬห์กุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-456-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACILITATING DEPOSITOR' S RIGHT AS A SECURITY

Miss Thanita Viroonhagul

A Thesis Submitted In Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

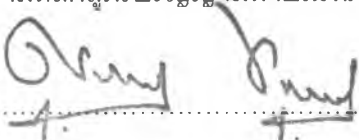
Chulalongkom University

Academic Year 1998

ISBN 974-332-456-9

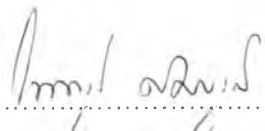
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้สิทธิตามสัญญาปรับฝากเงินเป็นหลักประกัน
โดย นางสาว ฐนิตา วิรุฬห์กุล
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์

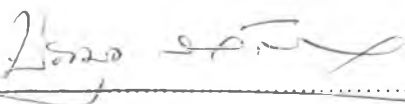
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ รัชชชัย สุขผลศิริ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ประมุข สวัสดิ์มงคล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพรณ พันธ์พัฒนา)

.....กรรมการ
(อาจารย์เกริก วณิกกุล)

รุณิดา วิรุฬห์กุล : การใช้สิทธิตามสัญญารับฝากเงินเป็นหลักประกัน (FACILITATING DEPOSITOR'S RIGHT AS A SECURITY) อ. ทิปรัชชา : รศ. ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, 144 หน้า. ISBN 974-332-456-9

สิทธิตามสัญญารับฝากเงิน เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นโดยความตกลงระหว่างผู้ฝากเงินกับผู้รับฝากเงิน โดยผู้ฝากมีสิทธิได้รับเงินที่ฝากคืน และผู้รับฝากเงินมีหน้าที่ในการส่งมอบเงินตามจำนวนที่รับฝากพร้อมดอกเบี้ย (ถ้ามี) ให้แก่ผู้ฝาก เมื่อมีการทวงถาม สิทธิตามสัญญารับฝากเงินจึงเป็นสิทธิเรียกร้องอันมีวัตถุแห่งสิทธิเป็นเงิน ซึ่งเป็นสิทธิที่มีมูลค่าและมีความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้รับฝากเงินนั้นเป็นธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่น จึงได้มีการนำสิทธิตามสัญญารับฝากเงินมาใช้เป็นหลักประกัน โดยในทางปฏิบัติได้จัดทำนิติกรรมทั้งในรูปแบบของสัญญาจำนำสิทธิ และการทำข้อตกลงเพื่อใช้เป็นหลักประกันในรูปแบบอื่น เช่น การโอนสิทธิเรียกร้อง หรือการยินยอมให้ถอนเงินจากบัญชีเงินฝาก เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า สิทธิเรียกร้องอันเกิดโดยผลของสัญญาโดยทั่วไป ที่ไม่มีตราสารก่อตั้งและแสดงความเป็นเจ้าของในสิทธิเรียกร้องและทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสิทธินั้น (Document of title) ไม่สามารถนำมาเป็นหลักประกันในรูปแบบของการจำนำ ภายใต้กฎหมายไทยที่มีใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ได้ ดังนั้น สิทธิตามสัญญารับฝากเงินที่มีสมุดคู่มือฝาก (Pass book) หรือใบรับฝากเงินประจำ (Deposit receipt) ซึ่งเป็นเพียงหลักฐานแห่งหนี้ (Evidence of debt) จึงไม่สามารถนำมาเป็นหลักประกันภายใต้กฎหมายลักษณะจำนำได้ มีเพียงสิทธิตามสัญญารับฝากเงินที่มีบัตรเงินฝาก (Certificate of deposit) เท่านั้น ที่สามารถใช้เป็นหลักประกันในรูปแบบของการจำนำได้ ส่วนการทำสัญญาหรือข้อตกลงเพื่อนำสิทธิตามสัญญารับฝากเงินมาเป็นหลักประกันในรูปแบบอื่นนั้น มีผลบังคับได้เฉพาะคู่สัญญา แต่ไม่ทำให้เจ้าหนี้อยู่ในฐานะของเจ้าหนี้ผู้มีปริมลสิทธิ หรือเจ้าหนี้มีประกันตามกฎหมาย ทั้งในทางแพ่งและล้มละลาย อันจะทำให้เจ้าหนี้นี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากหลักประกันก่อนเจ้าหนี้คนอื่นได้

ภาควิชานิติศาสตร์.....
สาขาวิชานิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C870796 : MAJOR LAW

KEY WORD FACILITATING / DEPOSIT CONTRACT / DEPOSITOR'S RIGHT / SECURITY

THANITA VIROONHAGUL : FACILITATING DEPOSITOR'S RIGHT AS A SECURITY. THESIS

ADVISOR : ASSO. PROF. PAITON KONGSOMBON, 144 pp. ISBN 974-332-456-9.

The right under the deposit contract arises out of the contract between the depositor and depositee whereby the depositor has the power to retrieve the deposited sum, and the depositee consequentially is obliged to deliver the sum plus the interest (if any) on the amount to the depositor when claimed. The right under the deposit contract is therefore a jus personam which has a sum of money as the object of right and has a value and certainty, especially when the depositor is a bank or other financial institution. Therefore the right under a deposit contract has been utilized to be security. In practice, the security contract has been made in the form of pledge of right and in the form of an agreement allowing the beneficiary other kind of security rights as assignment of right to claim or consent to withdraw money from the deposit account.

The study finds that the jus in personam under general contract which does not have a document of title of the jus in personam and thereby cannot be pledged to become a security under the present Thai law. Therefore the right under the deposit contract which includes a passbook or a deposit receipt which is only an evidence of debt cannot be pledged to become a security under the law of pledge. Only the right under the certificate of deposit can be pledged to become a security because there is a specific provision allowing such a pledge. The contract or agreement for allowing the right under the deposit contract to be a security in other form can be enforced against the parties to the contract only, but it does not make the creditor to be a privileged or a secured creditor, be it that of civil law or bankruptcy, which allow that particular creditor to have a preemptive right to collect the debt from that security before other creditors.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
 สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
 ปีการศึกษา.....2541

ลายมือชื่อนิติ.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ เพราะได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์ที่เป็น คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน อันได้แก่ ท่านรองศาสตราจารย์ รัชชัย ศุภผลศิริ ท่านรองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ท่านศาสตราจารย์ ประมุข สวัสดิ์มงคล ท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพรรณ พันธ์พัฒนา และท่านอาจารย์ เกริก วณิกกุล ซึ่งผู้เขียนขอ กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้คำวิจารณ์และข้อเสนอแนะใน การปรับปรุงและเพิ่มเติมเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง ท่านรองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดย ได้ให้ความรู้ คำปรึกษา รวมทั้งคำแนะนำในการวิจัย ทำให้ผู้เขียนสามารถเขียนและเรียบเรียง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ พิษยศักดิ์ หรยางกูร ที่ได้กรุณาผู้เขียนในการช่วยตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณในความช่วยเหลือ และการให้กำลังใจจากที่ ๆ และเพื่อน ๆ ทุกท่าน ในที่ทำงานของผู้เขียน รวมทั้งพี่ ๆ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดของคณะนิติศาสตร์ ที่ได้ให้ คำแนะนำ และความช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีคุณค่าและประโยชน์ทางการศึกษาในวิชานิติศาสตร์อยู่บ้าง ผู้เขียนขออุทิศความดีนี้เป็นกตเวทิตาคุณแก่ผู้มีพระคุณและอุปการะคุณทุกท่านทั้งที่ได้กล่าวมา แล้ว และที่มิได้กล่าวถึงไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้ความกรุณาจนผู้เขียนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ฉบับ ได้สำเร็จ แต่ถ้าหากวิทยานิพนธ์นี้ มีความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับความผิดไว้แต่ เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความนำ	1
1.2 ความสำคัญของปัญหา	5
1.3 วัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา	6
1.4 สมมติฐานการวิจัย	7
1.5 วิธีการวิจัย	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 ลักษณะของสิทธิตามสัญญารับฝากเงินและลักษณะต่าง ๆ ของ หลักประกัน.....	8
2.1 ลักษณะของสิทธิตามสัญญารับฝากเงิน.....	8
2.1.1 ลักษณะทั่วไปของสัญญารับฝากเงิน.....	9
2.1.1.1 ประเภทของสัญญา.....	9
2.1.1.2 วัตถุประสงค์นี้ตามสัญญารับฝากเงิน.....	10
2.1.2 สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา.....	11
2.1.2.1 สิทธิและหน้าที่ของผู้ฝากเงิน.....	11
2.1.2.2 สิทธิและหน้าที่ของผู้รับฝากเงิน.....	13
2.1.3 ความแตกต่างระหว่างสัญญารับฝากทรัพย์ทั่วไป กับสัญญารับฝากเงิน.....	15
2.1.4 ความแตกต่างระหว่างสัญญากู้ยืมเงินกับสัญญา รับฝากเงิน.....	16

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

2.2 การรับฝากเงินของสถาบันการเงิน.....	18
2.2.1 ประเภทของสถาบันการเงินที่รับฝากเงิน.....	19
2.2.1.1 ธนาคารพาณิชย์.....	19
2.2.1.2 ธนาคารที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะ.....	21
2.2.2 ประเภทของเงินฝาก.....	21
2.2.2.1 เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม.....	21
2.2.2.2 เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้.....	23
2.2.3 ประเภทของหลักฐานในการรับฝากเงิน.....	24
2.2.3.1 สมุดคู่ฝาก.....	24
2.2.3.2 ใบรับฝากเงินประจำ.....	24
2.2.3.3 บัตรเงินฝาก.....	24
2.2.4 ข้อสัญญาในการรับฝากเงิน.....	26
2.2.4.1 เงื่อนไขในการฝากถอนเงิน.....	26
2.2.4.2 เงื่อนไขในการจ่ายดอกเบี้ย.....	26
2.2.4.3 การให้ประโยชน์อื่น ๆ.....	27
2.2.4.4 ค่าธรรมเนียม.....	28
2.3 ลักษณะต่าง ๆ ของหลักประกัน.....	31
2.3.1 ความหมายของหลักประกันในทางการเงิน.....	31
2.3.2 ความหมายของหลักประกันในทางกฎหมาย.....	35
2.3.2.1 แนวคิดในระบบ COMMON LAW.....	37
2.3.2.2 แนวคิดในระบบ CIVIL LAW.....	39
2.3.2.3 แนวคิดในระบบกฎหมายไทย.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

3	การใช้สิทธิตามสัญญารับฝากเงินเป็นหลักประกัน.....	45
3.1	หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	45
3.1.1	การจำนำ	45
3.1.1.1	การจำนำทรัพย์สินซึ่งต้องมีการดงมอบ.....	45
3.1.1.2	การจำนำสิทธิที่มีตราสาร.....	49
3.1.1.3	ผลแห่งการจำนำและวิธีการบังคับจำนำ.....	56
3.1.1.4	การจำนำสิทธิตามสัญญารับฝากเงิน.....	61
3.1.2	การโอนสิทธิเรียกร้อง.....	64
3.1.2.1	หลักทั่วไปและข้อยกเว้นของการโอนสิทธิเรียกร้อง	65
3.1.2.2	วิธีการโอนสิทธิเรียกร้อง.....	66
3.1.2.3	ผลของการโอนสิทธิเรียกร้อง.....	68
3.1.2.4	การโอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญารับฝากเงินเพื่อ เป็นหลักประกัน.....	70
3.1.3	การหักกลบลบหนี้.....	72
3.1.3.1	หลักเกณฑ์ในการหักกลบลบหนี้ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	72
3.1.3.2	หลักเกณฑ์ในการหักกลบลบหนี้ตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย.....	74
3.1.3.3	การใช้สิทธิหักกลบลบหนี้ในกรณีของการใช้ สิทธิตามสัญญารับฝากเงินเป็นหลักประกัน.....	76
3.2	รูปแบบของนิติกรรมสัญญาในทางปฏิบัติและแนวคำวินิจฉัย ของศาล.....	77
3.2.1	รูปแบบของนิติกรรมสัญญา.....	78
3.2.1.1	การทำนิติกรรมสัญญาในรูปของการจำนำสิทธิ	78
3.2.1.2	การทำหนังสือยินยอมมอบสิทธิการถอนเงินฝาก หรือการทำสัญญาโอนสิทธิเรียกร้อง.....	78

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

3.2.2	แนวคำวินิจฉัยของศาล.....	79
3.2.2.1	แนวที่ 1	79
3.2.2.2	แนวที่ 2.....	82
3.2.2.3	แนวที่ 3.....	83
4	การวิเคราะห์ผลบังคับในทางกฎหมายของการใช้สิทธิตามสัญญา รับฝากเงินเป็นหลักประกัน.....	89
4.1	ความถูกต้องของรูปแบบสัญญากับข้อกำหนดที่ใช้บังคับ.....	90
4.1.1	ข้อพิจารณาในการเลือกรูปแบบสัญญา.....	90
4.1.1.1	ผลบังคับในทางกฎหมาย.....	90
4.1.1.2	ประโยชน์และข้อจำกัด.....	95
4.1.2	การใช้ข้อสัญญาหลายแบบในสัญญาเดียวหรือการทำ สัญญาหลายประเภทในเรื่องเดียวกัน.....	101
4.1.2.1	ปัญหาในเรื่องการแสดงเจตนา.....	101
4.1.2.2	ปัญหาในเรื่องของการตีความ.....	104
4.2	การให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหนี้.....	111
4.2.1	การบังคับหลักประกันเมื่อลูกหนี้ผิดนัด.....	111
4.2.1.1	กรณีเจ้าหนี้เป็นธนาคารผู้รับฝากเงิน.....	111
4.2.1.2	กรณีเจ้าหนี้มิใช่ธนาคารผู้รับฝากเงิน.....	113
4.2.2	กรณีเจ้าหนี้อื่นอ้างสิทธิเหนือหลักประกัน.....	114
4.2.2.1	เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา.....	115
4.2.2.2	เจ้าหนี้ตามกฎหมายอื่น.....	117
4.2.2.3	เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์.....	118
4.2.3	แนวทางในการฟ้องร้องหรือต่อสู้คดี.....	121
4.2.3.1	การยกข้ออ้างหรือข้อต่อสู้ของธนาคารซึ่งเป็น เจ้าหนี้.....	121

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

4.2.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นแห่งคดีกับผลของ	
คำพิพากษา.....	125
4.3 การนำสิทธิตามสัญญารับฝากเงินไปประกันตัวผู้ต้องหาหรือ	
จำเลยในคดีอาญา.....	127
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	129
รายการอ้างอิง.....	136
ภาคผนวก	139
ภาคผนวก ก.....	139
ภาคผนวก ข.....	157
ประวัติผู้เขียน.....	171